

Н. В. Троцюк,

кандидат юридичних наук, доцент

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5943-8694>

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ У СФЕРІ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

Національний авіаційний університет
проспект Любомира Гузара, 1, 03058, Київ, Україна
E-mail: olimp512@ukr.net

*Метою статті є дослідження основних напрямків державної політики України в сфері охорони навколишнього природного середовища, в основу яких закладено принципи єдиної екологічної політики держав-членів Європейського Союзу. **Методи дослідження:** застосовано загальнонаукові та спеціально-юридичні методи наукового пізнання, зокрема: системно-структурний метод, метод спостереження, метод узагальнення, методи аналізу та синтезу. **Результати:** автором зроблено висновок, що державна політика України у сфері охорони навколишнього природного середовища перш за все спрямована на впровадження та дотримання європейських екологічних норм, що є важливим фактором забезпечення імплементації положень Угоди про асоціацію. Зауважено, що за останні два роки в Україні змінено правову базу та механізми впровадження європейських норм в екологічну політику України та триває робота органів державної влади та усієї спільноти щодо практичної реалізації новацій задля збереження довкілля від екоциду. **Обговорення:** проаналізовано основні напрями державної політики України в сфері охорони навколишнього природного середовища, серед яких є: розробка, удосконалення та реалізація екологічної політики; належне правове регулювання та здійснення державного екологічного контролю за принципом «забруднювач платить»; впровадження екосистемних послуг; ефективна реалізація методик з оцінювання шкоди, завданої країною-агресором, з метою подальших репарацій; реформування державної системи моніторингу довкілля, інформації про стан довкілля (екологічної інформації) та інформаційного забезпечення управління у сфері довкілля.*

***Ключові слова:** навколишнє природне середовище; екосистема; екологічна інформація; екосистемні послуги; моніторинг довкілля; природні ресурси.*

Постановка проблеми та її актуальність.

Одним із нагальних завдань на шляху євроінтеграційного процесу України є належне правове забезпечення та реалізація державної політики в сфері охорони навколишнього природного середовища, адже саме охорона та захист довкілля є одним із пріоритетних напрямків внутрішньої та зовнішньої політики будь-якої держави, від забезпечення та реалізації якої залежить не лише нинішнє, а й майбутнє наступних поколінь. Слід констатувати, що навіть в умовах повномасштабної війни, яку розпочала російська федерація 24 лютого 2022 року, наша держава не

тільки вживає заходи щодо боротьби з агресією та відновлення пошкодженого майна своїх громадян, а також активно проводить реформи, в тому числі у сфері охорони навколишнього природного середовища, що є одним зі стратегічних завдань сьогодення та післявоєнного періоду. Адже активні бойові дії, бомбардування, горіння об'єктів промисловості, об'єктів енергетичної інфраструктури, нафтобаз та лісів, підлив Каховської ГЕС завдали колосальної шкоди екосистемі України. Так, за підрахунками Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України, орієнтовна сума збитків довкіллю

лише через підлив 6 червня 2023 року дамби Каховської ГЕС становить понад 55 млрд гривень [1]. Вище зазначені проблеми вимагають негайного вирішення, а тому органи державної влади та органи місцевого самоврядування повинні постійно винаходити технічні рішення, проводити аналіз ситуації, вживати відповідні заходи задля відбудови зруйнованого обладнання та інфраструктури, ефективного здійснення державної політики з охорони навколишнього природного середовища відповідно до підходів Європейського Союзу з урахуванням євроінтеграційного вектору розвитку України.

Вважаємо, що на сьогодні основними напрямками державної політики України в сфері охорони навколишнього природного середовища є: розробка, удосконалення та реалізація екологічної політики; належне правове регулювання та здійснення державного екологічного контролю за принципом «забруднювач платить»; впровадження екосистемних послуг; ефективна реалізація методик з оцінювання шкоди, завданої країною-агресором, з метою подальших репарацій; реформування державної системи моніторингу довкілля, інформації про стан довкілля (екологічної інформації) та інформаційного забезпечення управління у сфері довкілля.

Аналіз досліджень і публікацій з проблеми. Дослідженням у сфері теоретико-методологічних засад державної політики України у сфері охорони навколишнього природного середовища приділені праці провідних науковців та практиків, таких як: М.В. Андрієнка, В.Л. Бредіхіної, О.О. Веклича, В.В. Глухі, С.В. Грищака, Г.В. Замазєєвої, А.Є. Костіна, Р.С. Кіріна, О.К. Кондратюк, О.М. Кубракова, О.М. Колєнова, Н.А. Малиш, Д.Л. Малюські, Д.Ю. Новицького, Е.П. Процука, М.О. Тимошука, В.В. Стрельника, Л.В. Сергієнка, Д.Л. Фелонюк, Т.М. Чурилової, Ю.С. Шемшученка та інших. Однак, екологічні виклики, пов'язані зі станом довкілля в Україні в умовах повномасштабної війни та забезпечення належної державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, зумовлюють актуальність подальшого дослідження даної теми.

Метою статті є дослідження основних напрямків державної політики України в сфері

охорони навколишнього природного середовища, в основу яких закладено принципи єдиної екологічної політики держав-членів Європейського Союзу.

Виклад основного матеріалу дослідження. За роки незалежності України державна політика у сфері охорони навколишнього природного середовища зазнавала вагомих трансформаційних змін, адже постійно змінювався вектор її розвитку з появою нових викликів і загроз. Перш за все такі зміни відображалися у нормативно-правових актах, які визначають засади природоохоронної політики України, оскільки одним із пріоритетів державної політики є не декларативне, а реальне забезпечення екологічних прав громадян, доступ громадськості до правосуддя з питань охорони навколишнього природного середовища та природокористування.

Слід зазначити, що на Парламентських слуханнях неодноразово розглядалися питання щодо формування та затвердження пріоритетів екологічної політики, які покладені в основу Закону України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року», який введено в дію 1 січня 2020 року. Однією із цілей вище зазначеної Стратегії є формування в суспільстві сталих європейських екологічних цінностей, зокрема шляхом впровадження екологічної освіти та виховання, здійснення широкої просвітницької діяльності. Серед причин екологічних проблем України визнано: підпорядкованість екологічних пріоритетів економічній доцільності; неврахування наслідків для довкілля у законодавчих та нормативно-правових актах, зокрема, у рішеннях Кабінету Міністрів України та інших органів виконавчої влади; переважання ресурсо- та енергоємних галузей у структурі економіки із здебільшого негативним впливом на довкілля, що значно посилюється через нерегульованість законодавства при переході до ринкових умов господарювання; фізичне та моральне зношення основних фондів у всіх галузях національної економіки; неефективна система державного управління у сфері охорони навколишнього природного середовища та регулювання використання природних ресурсів, зокрема,

неузгодженість дій центральних і місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування; незадовільний стан системи державного моніторингу навколишнього природного середовища; низький рівень розуміння в суспільстві пріоритетів збереження довкілля та переваг збалансованого (сталого) розвитку; недосконалість системи екологічної освіти та просвіти; незадовільний рівень дотримання природоохоронного законодавства та екологічних прав і обов'язків громадян; незадовільний контроль за дотриманням природоохоронного законодавства та незабезпечення невідворотності відповідальності за його порушення; недостатнє фінансування з державного та місцевих бюджетів природоохоронних заходів, фінансування таких заходів за залишковим принципом [2].

Вважаємо, що із повномасштабним вторгненням російської федерації на територію України значно ускладнилися екологічні проблеми в нашій державі. Так, відсутність доступу до територій та об'єктів природоохоронного управління, втрата та руйнування інфраструктури, втрата кадрів та обмежена можливість працювати, призупинення заходів контролю та скасування обов'язку сплати екологічного податку на період воєнного стану негативно вплинули на можливість повноцінного здійснення державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища [3, с. 157]. Війна стала тим негативним зовнішнім фактором, який уповільнив виконання Україною власних зобов'язань у сфері охорони довкілля, але не змінив напрям руху Європейським зеленим курсом та відбудову вітчизняної економіки за принципами сталого розвитку. Зокрема, у 2022 році Україна посіла 37 місце (зі 163 країн світу) у рейтингу сталого розвитку, який щорічно складається ООН і Фондом Bertelsmann [4, с. 38].

Народний депутат України, член Комітету Верховної Ради з питань екологічної політики та природокористування А.П. Прощук зазначає, що війна глобально вплинула на стан довкілля України, наслідком чого є зменшення та погіршення стану природних екосистем, хімічне та промислове забруднення, замінування терито-

рій, нищівна шкода для біорізноманіття. На його думку післявоєнне відновлення України повинно відбуватись на засадах Європейського зеленого курсу та з використанням передових екологічних інструментів [5].

Одним із таких інструментів, на нашу думку, є розробка, удосконалення та реалізація екологічної політики, шляхом прийняття нормативно-правових актів, що регулюватимуть відносини у сфері охорони навколишнього природного середовища. Так, протягом 2022-2023 року Верховною Радою України прийнято ряд нормативно-правових актів, що стосуються охорони навколишнього природного середовища, зокрема: Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо запровадження відповідальності за порушення порядку здійснення стратегічної екологічної оцінки» від 03.11.2022 № 2717-IX, Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення законодавства у сфері користування надрами» від 01.12.2022 № 2805-IX, Закон України «Про ратифікацію Поправки та Другої поправки до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті» від 18.07.2022 № 2403-IX, Закон України «Про ратифікацію Угоди між Україною та Європейським Союзом про участь України у Програмі ЄС LIFE – Програмі дій з довкілля та клімату» від 20.09.2022 № 2590-IX, Закон України «Про Національний реєстр викидів та перенесення забруднювачів» від 20.09.2022 № 2614-IX, Закон України «Про забезпечення хімічної безпеки та управління хімічною продукцією» від 01.12.2022 № 2804-IX, Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо збереження лісів» від 20.06.2022 № 2321-IX, Закон України «Про управління відходами» від 20.06.2022 № 2320-IX, Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення механізму регулювання викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря» від 09.07.2022 № 2393-IX, Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо державної системи моніторингу довкілля, інформації про стан довкілля (екологічної інформації) та інформаційного забезпечення управління у сфері довкілля» від 20.03.2023

№ 2973-IX, який набере чинності через шість місяців з дня скасування чи припинення воєнного стану, введеного Указом Президента України «Про введення воєнного стану в Україні».

Слід зауважити, що на сьогоднішній день на розгляді Верховної Ради України знаходиться ще декілька євроінтеграційних екологічних законопроектів, серед яких: законопроект № 6004-д «Про забезпечення конституційних прав громадян на безпечне для життя і здоров'я довкілля», законопроект № 3091 «Про державний екологічний контроль», законопроект № 4461 «Про території Смарагдової мережі», законопроект № 4167 «Про запобігання, зменшення та контроль промислового забруднення» тощо.

Другим не менш важливим напрямком державної політики України в сфері охорони навколишнього природного середовища є належне правове регулювання та здійснення державного екологічного контролю за принципом «забруднювач платить». Зазначений принцип знайшов своє закріплення у Рекомендації Ради 75/436/Євратом, ЄСВС, ЄЕС «Про розподіл витрат та участь органів державної влади в галузі навколишнього середовища» від 3 березня 1975 року [6]. Згідно п. 2 вказаної Рекомендації, Європейські Співтовариства на рівні Співтовариства, так і держави-члени в їх національному законодавстві в галузі захисту навколишнього середовища, повинні застосовувати принцип «забруднювач-платник», відповідно до якого відповідальні за забруднення фізичні або юридичні особи, приватного або публічного права, повинні оплачувати витрати, необхідні для запобігання цьому забрудненню або скорочення обсягу останнього для дотримання норм та еквівалентних розмірів, що дозволяють досягти цілі якості або, за відсутності цілей якості, з метою дотримання встановлених органами державної влади норм та еквівалентних розмірів. Україна, як держава, що перебуває з червня 2022 року в статусі кандидата на членство у Європейському Союзі (далі – ЄС), почала активно впроваджувати даний міжнародний екологічний принцип, свідченням чого є вперше закріплення його на законодавчому рівні у Законі України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України» від 11.04.2023 р. № 3035-IX [7]. Згідно

п. 3 даного законодавчого акту Бюджетний кодекс України доповнено статтею 246 «Державний фонд декарбонізації та енергоефективної трансформації», яка набирає чинності з 1 січня 2024 року.

На думку Віце-прем'єр-міністра – Міністра розвитку громад, територій та інфраструктури О.М. Кубракова, створення Фонду декарбонізації та енергоефективної трансформації – сигнал міжнародним партнерам, що наша країна розвивається за європейськими принципами. В тому числі, це стосується зменшення шкідливих викидів CO₂ та інвестицій в енергоефективність. Наповнення Фонду відбуватиметься за рахунок екологічного податку на викиди CO₂. У першу чергу, його сплачуватимуть великі промислові підприємства. Дані кроки дадуть можливість для відновлення української економіки і розвитку громад [8].

Як результат, до 2030 року в Україні згідно з Національним планом дій з енергоефективності прогнозується зниження кінцевого енергоспоживання на 17 відсотків, а також на 65 відсотків зменшення викидів CO₂ порівняно з 1990 роком, що визначено в Національному внеску України до Паризької угоди.

Голова Держагентства з енергоефективності та енергозбереження Г.В. Замасєєва вважає, що Фонд стане постійним джерелом фінансування численних проектів і програм з енергоефективності для усіх: населення, громад, бізнесу [9].

Наступник кроком у забезпеченні державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища в нашій державі є впровадження екосистемних послуг, адже екосистемні послуги є центральним елементом стратегії ЄС щодо біологічного різноманіття. Вчені Л.О. Шашула, О.В. Сакаль, Н.А. Третяк вважають, що в Україні має місце системна відсутність практичних методичних рекомендацій щодо нормативно-правового впровадження в економічний та господарський обіг категорії «екосистемні послуги» та їх оцінки. Це свідчить про відсутність у державних органах управління інформації про успішні зарубіжні практики та ініціативи щодо екосистемних послуг та їх практичного впровадження [10, с. 7].

Аналогічну точку зору висловлює також вчений О.О. Веклич, який зауважує, що попри суттєве значення екосистем та продукуваних ними послуг для життєдіяльності населення, соціального та економічного розвитку, в Україні дотепер відсутні правові, інституційні та економічні механізми для реалізації державного управління щодо екосистемних послуг [11].

Проте, вважаємо, що перші кроки органами державного управління в даному напрямку все ж таки зроблено. Так, згідно наказу Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 01 травня 2023 року № 274 [12] створено Робочу групу з напрацювання Концепції державної політики впровадження екосистемних послуг, до складу якої включено науковців, фахівців, представників громадських природоохоронних організацій. Розроблення даної Концепції відповідає міжнародним, зокрема євроінтеграційним зобов'язанням України щодо реалізації сталих галузевих політик у сферах сільського, лісового, водного та рибного господарства, туризму, а також у сфері збереження біорізноманіття.

Четвертим напрямком державної політики України у сфері охорони навколишнього природного середовища є ефективна реалізація методик з оцінювання шкоди, завданої країною-агресором. Як відомо, фахівці Державної екологічної інспекції спільно з членами Оперативного штабу від початку повномасштабного вторгнення російської федерації на територію нашої держави постійно працюють над розробленням нормативно-правових документів, що нададуть можливість документувати екологічні злочини країни-агресора з метою подальших репарацій. Так, за вісім місяців розроблено та набули чинності сім Методик визначення збитків, зокрема: Методика визначення розміру шкоди, завданої землі, ґрунтам внаслідок надзвичайних ситуацій та/або збройної агресії та бойових дій під час дії воєнного стану, затверджена наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України; Методика розрахунку неорганізованих

викидів забруднюючих речовин або суміші таких речовин в атмосферне повітря внаслідок виникнення надзвичайних ситуацій та/або під час дії воєнного стану та визначення розмірів завданої шкоди, затверджена наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України; Методика визначення збитків, заподіяних внаслідок забруднення та/або засмічення вод, самовільного користування водними ресурсами, затверджена наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України; Методика визначення збитків, заподіяних навколишньому природному середовищу в межах територіального моря, виключної морської (економічної) зони та внутрішніх морських вод України в Азовському та Чорному морях, затверджена наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України; Методика визначення розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок самовільного користування надрами, затверджена наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України; Методика визначення шкоди та збитків, заподіяних лісовому фонду внаслідок збройної агресії Російської Федерації, затверджена наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України; Методика визначення шкоди та збитків, завданих територіям та об'єктам природно-заповідного фонду внаслідок збройної агресії Російської Федерації, затверджена наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України. Проте, підтримуємо думку вчених Т.М. Чурилова, В.В. Стрельник у тому, що розроблені методики без механізмів відшкодування шкоди, завданої довкіллю України, навряд чи будуть дієвими, оскільки джерела та механізми компенсації шкоди довкіллю чітко на сьогодні не визначені міжнародним правом [13, с. 93].

Згідно статичних даних, які наведені та обраховані Державною екологічною інспекцією за допомогою даних Методик, станом на травень 2023 року сума збитків довкіллю становить 53,2 млрд \$ США (див. Діаграма).

Діаграма

З метою розроблення українсько-російського компенсаційного механізму відшкодування шкоди, завданої навколишньому природному середовищу, потрібно якнайшвидше створити Комісію з міжнародних позовів (International Claims Commissions), яка дасть можливість розглядати велику кількість позовів від держав і приватних осіб, що виникають у результаті масштабних збройних конфліктів. Також, Робочою групою з розробки та впровадження міжнародно-правових механізмів відшкодування шкоди, завданої Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації, що створена відповідно до Указу Президента України від 18.05.2022 № 346 [14], запропоновано укладення міжнародного договору про створення механізму відшкодування збитків, завданих російською агресією, до якого будуть залучені стратегічні партнери, на території яких знаходиться більша частина заморожених активів РФ. Проте, підписання міжнародних договорів з багатьма державами, на думку Міністра юстиції України Д.Л. Малюськи, може бути тривалим та непередбачуваним. На його думку, варто підписувати двосторонні договори із країнами, де розміщені російські активи [15].

Зовсім інший підхід запропонував Генеральний прокурор України А.Є. Костін під час роботи конференції-саміту «United for Justice», яка проходила у Львові 3 березня 2023 року. Він за-

значив, що варто в Україні відкрити представництво Міжнародного кримінального суду (далі – МКС), завдяки чому Україна зможе отримати міжнародну верифікацію зафіксованих злочинів і збитків. Зауважимо, що 23 березня 2023 року в будівлі Міжнародного кримінального суду у Гаазі відбулося підписання угоди про відкриття в Україні офісу прокурора МКС [16], що є ще одним кроком нашої держави до забезпечення повної відповідальності за міжнародні злочини.

Ключовим інструментом у забезпеченні державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища вважаємо реформування державної системи моніторингу довкілля, інформації про стан довкілля (екологічної інформації) та інформаційного забезпечення управління у сфері довкілля. Зазначимо, що Верховна Рада України прийняла Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо державної системи моніторингу довкілля, інформації про стан довкілля (екологічної інформації) та інформаційного забезпечення управління у сфері довкілля» від 20.03.2023 № 2973-IX [17]. Даним нормативно-правовим актом створено 4-рівневу систему моніторингу довкілля, що забезпечуватиме інформаційні потреби управління в галузі охорони навколишнього природного середовища, учасниками якої будуть, зокрема, й підприємства, які виконують спостереження за впливом

своєї діяльності на стан довкілля. Отриману інформацію щодо стану навколишнього природного середовища вони передаватимуть органам влади через автоматизовані інформаційні системи.

Даним законодавчим актом також внесено зміни у Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища», зокрема його доповнено статтею 22 «Державна система моніторингу довкілля». Згідно зазначеної правової норми, державна система моніторингу довкілля – це система спостережень, збирання, оброблення, аналізу, зберігання та обміну інформацією про стан довкілля, вплив на нього, прогнозування його змін та розроблення науково обґрунтованих рекомендацій для прийняття ефективних управлінських рішень в Україні з метою забезпечення досягнення Цілей сталого розвитку [18].

Також, розпорядженням Кабінету Міністрів України від 7 липня 2023 року № 610-р схвалено Концепцію Державної цільової екологічної програми моніторингу довкілля та доручено Міністерству захисту довкілля та природних ресурсів разом з іншими заінтересованими органами розробити та подати в шестимісячний строк після припинення чи скасування воєнного стану Кабінету Міністрів України проєкт Державної цільової екологічної програми моніторингу довкілля. Метою Програми є розбудова цілісної системи моніторингу довкілля, підвищення ефективності її функціонування для підтримання екологічної рівноваги на території України, забезпечення конституційного права людини на безпечне довкілля.

У даній Концепції Державної цільової екологічної програми моніторингу довкілля визначено проблеми, на розв'язання якої спрямована Програма, проведено аналіз причин виникнення проблеми та обґрунтування необхідності її розв'язання програмним методом, визначено шляхи та способи розв'язання проблеми, очікувані результати, а також здійснено оцінку фінансових, матеріально-технічних, трудових ресурсів, необхідних для виконання Програми.

Висновки. Підсумовуючи вище викладене, зазначимо, що державна політика України у сфері охорони навколишнього природного се-

редовища спрямована перш за все на впровадження та дотримання європейських екологічних норм, що є важливим фактором забезпечення імплементації положень Угоди про асоціацію. За останні два роки в Україні змінено правову базу та механізми впровадження європейських норм в екологічну політику України та на сьогодні триває робота органів державної влади та усієї спільноти щодо практичної реалізації новацій задля збереження довкілля від екоциду.

Література

1. Підрив Каховської ГЕС: чотири категорії наслідків та план подальших дій. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/06/14/701156>.
2. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України від 28 лют. 2019 р. № 2697-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 16. Ст. 70.
3. Trotsiuk N.V., Hrabovsky H.V. Legal protection of the environment in Ukraine: current state and prospects. *Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: Юридичний вісник «Повітряне і космічне право»*. Київ: НАУ, 2023. Вип. 1(66). С. 156-164. <https://doi.org/10.18372/2307-9061.66.17431>
4. Україна на шляху до ЄС: реалії і перспективи. *Національна безпека і оборона*. 2022. № 1-2. С. 37-42.
5. Екологічні реформи України на шляху до ЄС. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/08/10/690226>.
6. Про розподіл витрат та участь органів державної влади в галузі навколишнього середовища: Рекомендація Ради 75/436/Євратом, ЄСВС, ЄЕС від 3 бер. 1975 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_979#Text.
7. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України: Закон України від 11 квіт. 2023 р. № 3035-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3035-20#Text>.
8. Олександр Кубраков: з січня 2024 року працює Державний фонд декарбонізації та енергоефективної трансформації. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/oleksandr-kubrakov->

z-sichnia-2024-roku-zapratsiue-derzhavnyi-fond-dekarbonizatsii-ta-enerhoefektyvnoi-transformatsii.

9. Президент підписав закон про створення Держфонду декарбонізації. URL: <https://ua-energy.org/uk/posts/prezydent-pidpysav-zakon-pro-stvorennia-derzhfondu-dekarbonizatsii>.

10. Шашула Л.О., Сакаль О.В., Третяк Н.А. Плата за екосистемні послуги в Україні: пріоритетні напрями активізації. *Механізм регулювання економіки*. 2019. № 2. С. 6-16.

11. Започатковано розроблення Концепції державної політики з впровадження екосистемних послуг. URL: <https://ecos.kiev.ua/news/view/1243>.

12. Про внесення змін у додаток до наказу Міндовкілля від 29.12.2022 № 562 та визнання таким, що втратив чинність, наказ Міндовкілля від 17.08.2020 № 39: Наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 01 трав. 2023 р. № 274. URL: <https://mepr.gov.ua/wp-content/uploads/2023/05/274n.pdf>.

13. Чурилова Т.М., Стрельник В.В. Проблеми відшкодування шкоди навколишньому середовищу України, завданої збройною агресією російської федерації. *Науково-практичний журнал «Екологічне право»*. 2022. Вип. 3-4. С. 91-95.

14. Про робочу групу з розробки та впровадження міжнародно-правових механізмів відшкодування шкоди, завданої Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації: Указ Президента України від 18 трав. 2022 р. № 346. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3462022-42577>.

15. Міністр юстиції повідомив, що заважає конфіскації активів Росії на користь України. URL: <https://tsn.ua/ukrayina/ministr-yusticiyi-povidomiv-scho-zavazhae-konfiskaciyi-aktiviv-rosiyi-na-korist-ukrayini-2373721.html>.

16. В Україні відкриється представництво Міжнародного кримінального суду. URL: <https://susplne.media/423465-v-ukraini-vidkrietsa-predstavnictvo-miznarodnogo-kriminalnogo-sudu/>.

17. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо державної системи моніторингу довкілля, інформації про стан довкілля (екологічної інформації) та інформаційного забезпечення управління у сфері довкілля: Закон України від 20 бер. 2023 р. № 2973-IX.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2973-20#Text> (не набрав чинності).

18. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України 25 черв. 1991 р. № 1264-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 2020. № 37. Ст. 277.

References

1. Pidryv Kakhovskoi HES: chotyry katehorii naslidkiv ta plan podalshykh dii. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/06/14/701156>.

2. Pro Osnovni zasady (strategiiu) derzhavnoi ekolohichnoi polityky Ukrainy na period do 2030 roku: Zakon Ukrainy vid 28 liut. 2019 № 2697-VIII. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2019. № 16. St. 70.

3. Trotsiuk N.V., Hrabovsky H.V. Legal protection of the environment in Ukraine: current state and prospects. *Naukovi pratsi Natsionalnoho aviatsiynoho universytetu. Seriya: Yurydychnyy visnyk «Povitryane i kosmichne pravo»*. Kyiv: NAU, 2023. Vyp. 1(66). S. 156-164. <https://doi.org/10.18372/2307-9061.66.17431>

4. Ukraina na shliakhu do YeS: realii i perspektyvy. *Natsionalna bezpeka i oborona*. 2022. № 1-2. S. 37-42.

5. Ekolohichni reformy Ukrainy na shliakhu do YeS. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/08/10/690226>.

6. Rekomendatsiia Rady 75/436/Yevratom, YeSVS, YeES «Pro rozpodil vytrat ta uchast orhaniv derzhavnoi vlady v haluzi navkolyshnoho seredovyscha» vid 3 ber. 1975 r. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_979#Text.

7. Pro vnesennia zmin do Biudzhetnoho kodeksu Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 11 kvit. 2023 r. № 3035-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3035-20#Text>.

8. Oleksandr Kubrakov: z sichnia 2024 roku zapratsiue Derzhavnyi fond dekarbonizatsii ta enerhoefektyvnoi transformatsii. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/oleksandr-kubrakov-z-sichnia-2024-roku-zapratsiue-derzhavnyi-fond-dekarbonizatsii-ta-enerhoefektyvnoi-transformatsii>.

9. Prezydent pidpysav zakon pro stvorennia Derzhfondu dekarbonizatsii. URL: <https://ua->

energy.org/uk/posts/prezydent-pidpysav-zakon-prostvorenna-derzhfondu-dekarbonizatsii.

10. Shashula L.O., Sakal O.V., Tretiak N.A. Plata za ekosystemni posluhy v Ukraini: priorytetni napriamy aktyvizatsii. *Mekhanizm rehuliuвання ekonomiky*. 2019. № 2. S. 6-16.

11. Zapochatkovano rozroblennia Kontseptsii derzhavnoi polityky z vprovadzhennia ekosystemnykh posluh. URL: <https://ecos.kiev.ua/news/view/1243>.

12. Pro vnesennia zmin u dodatok do nakazu Mindovkillia vid 29.12.2022 № 562 ta vyznannia takim, shcho vtratyv chynnist, nakaz Mindovkillia vid 17.08.2020 № 39: Nakaz Ministerstva zakhystu dovkillia ta pryrodnykh resursiv Ukrainy vid 01 trav. 2023 r. № 274. URL: <https://mepr.gov.ua/wp-content/uploads/2023/05/274n.pdf>.

13. Churylova T.M., Strelnyk V.V. Problemy vidshkoduvannia shkody navkolyshnomu seredovyschchu Ukrainy, zavdanoi zbroinoiu ahresiieu rosiiskoi federatsii. *Naukovo-praktychnyi zhurnal «Ekolohichne pravo»*. 2022. Vyp. 3-4. S. 91-95.

14. Pro robochu hrupu z rozrobky ta vprovadzhennia mizhnarodno-pravovykh mekhanizmiv vidshkoduvannia shkody, zavdanoi Ukraini vnaslidok zbroinoi ahresii Rosiiskoi Federatsii: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 18 trav.

2022 r. № 346. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3462022-42577>.

15. Ministr yustytzii povidomyv, shcho zavazhaie konfiskatsii aktyviv Rosii na koryst Ukrainy. URL: <https://tsn.ua/ukrayina/ministr-yusticiyi-povidomiv-scho-zavazhaye-konfiskaciyi-aktiviv-rosiyi-na-korist-ukrayini-2373721.html>.

16. V Ukraini vidkryietsia predstavnytstvo Mizhnarodnoho kryminalnogo sudu. URL: <https://suspilne.media/423465-v-ukraini-vidkryetsia-predstavnytstvo-mizhnarodnogo-kryminalnogo-sudu/>.

17. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo derzhavnoi systemy monitorynhu dovkillia, informatsii pro stan dovkillia (ekolohichnoi informatsii) ta informatsiinoho zabezpechennia upravlinnia u sferi dovkillia: Zakon Ukrainy vid 20 ber. 2023 r. № 2973-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2973-20#Text> (ne nabrav chynnosti).

18. Pro okhoronu navkolyshnoho pryrodnoho seredovyscha: Zakon Ukrainy 25 cherv. 1991 r. № 1264-XII. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2020. № 37. St. 277.

STATE POLICY OF UKRAINE IN THE FIELD OF ENVIRONMENTAL PROTECTION: CHALLENGES OF THE PRESENT TIMES

National Aviation University
Liubomyra Huzara Avenue, 1, 03058, Kyiv, Ukraine
E-mail: olimp512@ukr.net

*The purpose of the article is to study the main directions of the state policy of Ukraine in the field of environmental protection, which are based on the principles of a unified environmental policy of the Member States of the European Union. General scientific and special legal methods of scientific knowledge were applied in the course of scientific research, in particular: the system-structural method, the method of observation, the method of generalization, the methods of analysis, and synthesis. **Results:** the author figured that the state policy of Ukraine in the field of environmental protection is primarily aimed at the implementation and compliance with European environmental standards, which is an important factor in ensuring the implementation of the provisions of the Association Agreement. It was noted that over the past two years in Ukraine, the legal framework and mechanisms for introducing European standards into the environmental policy of Ukraine have been changed, and the work of state authorities and the entire community continues on the practical implementation of innovations to save the environment from ecocide. **Discussion:** the author analyzed the main directions of the state policy of Ukraine in the field of environmental protection, including the development, improvement, and implementation of environmental policy; appropriate legal regulation and implementation of state environmental control based on the “polluter pays” principle; implementation of ecosystem services; effective implementation of methods for assessing the damage caused by the aggressor country for further reparations; reforming the state system of monitoring the environment, information on the state of the environment (environmental information) and information support in the field of the environment.*

***Key words:** environment; ecosystem; environmental information; ecosystem services; environmental monitoring; natural resources.*

Стаття надійшла до редакції 26.07.2023